

HAGYOMÁNYŐRZÉS - SZÉPSZERÉVEL

Két zenészből álló, hagyományos csángó magyar zenét játszó együttes vagyunk. Zenénk Európa közepéből, a Kárpátok keleti hegyvonulatának külső oldaláról való. Elvünk és kitűzött célunk, hogy felhasználjuk eme ősi gyökérzetünket és virágoztassuk megújult világunk keretei középette, éppen úgy nagyvárosban és vidéken, mely zenész-táncos alkalmainkon összerakhatók és ismerkedhetnek egymással résztvevő vendégeink, méghozzá nagyon is egyedi módon, megéreztetve velük a néhai falusi légtér tisztá vonzerejét, éltető lüktetését. Szeretnénk tovább mélyíteni kapcsolatainkat hagyományőrző és tisztelő csoportokkal, egyénekkel, akik tapasztalatból ismerik a csángó tánczene nagyszerűségét, örömet, kikapcsolódásra alkalmas voltát és lelkesítő hatását. Nem kevésbé azokkal is meg szeretnénk ismertetni táncházunk élményét, akik még újak ennek világában, akik éppen arra sétálnak, megállnak meghallgatni, benéznek, akikkel ideiglenesen kereszteződik utunk, hogy részeseülhessenek, hacsak lehetőség formájában is, ugyanazzal a csodálatos szépséggel, ami bennünket is révülve elragadott.

Jelentősége hagyományőrzésünknek a ma embere számára

- Közelség

Egyrészt szívünkhöz közel áll eredete miatt, úgyszintén eredetisége miatt, mivelhelyi örökségnek számít, népének sajátja, ő zenéje, tánca, önnön elődeink reánk származtatott személyes érzései ezek, melyet becsomagolva átnyújtottak nekünk, hogy bármikor kibontva, mi magunk is belekapcsolódva, szívünkben kibontakozhassunk; másfelől egymás szemébe nézhetünk, akik együtt táncolunk és kapcsolatban lehetünk talpunk alá húzó muzsikásunkkal is játéka közben. Hasonlít táncházas multságunk téli hidegben fűtött melegséghez, nyári tábortűzhöz csillagos kék ég alatt.

- Emlékezés

Öregjeink életmódjának mondanója van számunkra. A körülöttük levő természet részei voltak, ahogy egymásnak is felei, önmaguk derekasak, becsületesek és lelkükből nem hiányzott az áhítatos imádság sem. Meghatározta időszemléletüket földművelésük természet-adta üteme, miként egyházi ünnepeikhez is természetes módon igazodtak: fontos volt ezek miatt, hogy megfigyeljék a Nap járását, napok, évszakok váltakozását. Derű és bánat kísérte útjukat, születés és halál, házasságkötés, család, barátok és a mindennapok nehézségei, munkája. Mindezt megörökítették művészetükben: énekben, zenében, táncban és tárgyi kultúrában, szokásokban. Tanulhatunk ezekből, felhasználhatjuk életünk részeként, amint ők is használták, lévén mi is mindennapjaink hullámvölgyeiben igyekszünk helytállni.

- Nemzetiségi vonatkozások, művelődés

Gyakori eset, hogy különböző származású, hagyományú népek egymás mellett élnek, közel telepsznek le egymáshoz képest: ilyenkor szokásaikban is közeledni látszanak egyik a másikhoz. Ahol békében megvalósul e szokásokban kölcsönös gazdagodás, abból sokat tanulhatunk, mint emberek: tartós béke létformáját egyfelől, de összhangot is egymással, önmagunkkal. Mindez néphagyományunk szerves része, ha ki tudjuk olvasni belőle: különösen sok nép és nemzetiség találkozásánál figyelhetjük ezt meg, mint például a csángóknál és szomszédjaiknál. Valamennyi nemzet történelme dúskál ehhez hasonló értékes jelenségekben. Reméljük, hogy utánajárhathatunk és mint kincsésbányából kibányászhatjuk ezen értékeket, hogy talpköveivé tegyük életünknek, egészségünknek, szívünk vidámságára.

Egyszerű zenészeknek tartom magunkat, zenésztársammal, mégis kapunállóknak, akik meg tudjuk nyitni ajtaját népi műveltségünknek népzeneinken át a bebecsátást kéri előtt. Kívánjuk, hogy minél többen elteljenek életet adó forrásával néphagyományainknak.

Gyulai Farkas
Budapest, 2020. január

TÁNC ALAPOK A CSÁNGÓ TÁNCBÁN

Alapvető tudnivalók, hogy a többiekkel együtt, egységben, jobban táncoljunk

- Közös tudatú, összeforrt felsőtestű élőlény, sok lábbal
Körtáncban együtt kell mozognunk, jól tartani egymást állandó távolságban, hogy úgy érezzük végül, mintha mindannyian egyek lennénk. A kör mentén haladó-forgó páros táncoknál is úgy viselkedjünk, mintha a kör egy lény lenne.
- Kéztartás
„Kezes” fogásnál vállmagasságban, némi erővel tartjuk egymást, mint az erős parasztemberek, legények, lányok, nem ernyedten-puhán. A fiú tartja a lány kezét, a lány kicsit-finoman ráterhel. A lány nem szorítja a fiú kezét hüvelykujjával, szabadon hagyja. „Szerba” azaz vállfogásnál a vállat fogjuk, ne a felkart, tartjuk a szomszédot, de ne tépjük. „Öves” fogásnál legjobb, ha a szomszéd övét foghatjuk, de ez ma már ritkaság. Páros forgásnál a lány a fiú felkarját fogja, és a forgó erő felét ő tartja meg. Itt a forgáshoz közel kell állni egymáshoz.
- Le-fel mozgás, lépés
A test és a kéz mozgása függőlegesen finom, nem túlzott, de lendületes. Lépjük ki a lépéseket, ne spóroljunk el. A lépéseknek energiája, súlya legyen (de ne pattogjunk).
- A körtánc mérete
Kis körben könnyebb is táncolni és barátságosabb is. Kevésé alkossunk koncentrikus köröket, ahol már nem látjuk a szemben táncoló szemét, hanem inkább több kis kört. Tizenkét fő már osztódhat kétszer hatra.
- Kinek a lépését kövessük körtáncban?
Általában van egy jó táncos, vagy táncmester, akire a táncban régen is hallgattak. kezes és szerba táncban néha szétesik a lépés ritmusa. Ekkor a táncnár lépéséhez alkalmazkodjunk, hogy a kör egységesen mozogjon.

grafika: Czarli Bajka - 2022 - czarlibajka.com

TÁNCBÁZI ETIKETT (moldvai csángó táncok)

A régi falusi-népi íratlan szabályok részben ma is alkalmasak arra, hogy mindenki boldog legyen, jól érezhesse magát a táncbázban, igazán mulasson, örömmel táncoljon. Segíti a közösség működését. (szépszerével.hu/etikett)

- Felkért lány
Lehetőleg ne kosarazd ki a fiút, ha mégis, ne megalázd. Ha a táncteremben elől tartózkodsz, az azt mutatja, hogy táncolni szeretnél. Persze a szemkontaktus és más jelek is fontosak. Ha korábbi eligérezésre hívatkozol, tényleg menj táncolni a másikkal. Az elbátortalanított fiúk később mást se fognak felkérni, és akkor a táncolni vágyó lányok már csak a közeli ismerőseikben reménykedhetnek.
- Felkérő fiú
Ha nem tudsz táncolni, vagy nálad sokkal jobb táncost választasz, mondd meg neki ezt, hogy így is eljön-e veled; ne kényszerítsd arra, hogy kezdővel ügyetlenkedjen. Ha a lány a kezdő, vajon szeretne-e tőled tanulni? Akivel táncszünetben beszélgetsz, azt illik felkérni, ha megszólal a zene. Részegen és főleg agresszívan ne menj a lányokhoz. Figyelj a testbeszédre, akin látszik, hogy nem szeretne veled menni, ne erőltessd.
- Beállítás, kiállítás körtáncnál
Már kialakult körbe csak akkor állj be, ha mindannyian hívnak, vagy éppen barátaid. Kezdő táncosként ne rontsd el egy jól forgó kör egységét. Hosszú táncidő után már ne bolygassd a kialakult kört. Jobb, ha eleve új kört alakítottok, mintsem a meglévőt akkorára növelni, hogy osztódni kelljen. Ne álljunk ki táncból, mert azzal megzavarjuk a körtáncot, páros táncnál pedig megbántjuk, cserben hagyjuk felkért partnerünket. Tánc előtt gondosan kössük meg a cipőfűzőt.
- Figyelj a körre
A körtánc mindig legyen bezárva. Legyen szép kör alakú, ne tojás formájú. Erre mindenki együtt figyel. A mozgás mértéke, dinamikája is legyen a kör mentén hasonló. Legyen a kör egységes, egység.
- Tanulók, kezdők
A kezdők ne álljanak be mindjárt a körbe, mert elrontják annak egységét. Kérjenek meg valakit, hogy külön tanítsa őket. (Kivéve: kis baráti kör invitálása.)
- Gyerek tánc
A gyerekek (serdülőkor alatt) külön táncbázist tartottak falun, ott tanulták a lépéseket testvéreiktől, barátaiktól. Körtáncba általában ne vonjunk be kicsiket. Esetleg alkothatnak külön kört, vagy játszhatnak, futkoshatnak a tánc zavarása nélkül.
- Fényképezés, mobiltelefon
Közérről vagy a táncosokat zavarva ne használd kamerádat. Vakuval, éles fényel se rontsd a hangulatot. Hosszú felvétel készítése előtt kérdezd meg a házigazdát. Telefonod fénylő képernyője se tűnjön ki a táncteremben. Legyen lehalkítva, és tánc közben ne is látszódjon, főleg ne csörögjön.
- Tánc kérése
Hagyományosan pénzért és barátilag is lehet a zenésztől táncot, éneket rendelni, de a zenész vagy a házigazda a többi táncos érdekét és a közhangulatot kell elsősorban figyelembe vevő.
- Énekszó, taps
Falun nem tapsoltak a tánc végén a zenekarnak, mint manapság a táncbázisokban. Tehát nem kell taps. Jól érezték magukat, beszélgettek, esetleg megdicsérték a zenészt vagy elismerésként, köszönetként külön pénzzel honorálták a munkáját. Az énekszó, táncszó, 'csujogtatás - ihotgatás' viszont a táncbázis lelke, a zenész is örül, ha hallja.
- Zavarás
Kör közepén feltűnő viselkedéssel, oda nem való tánc lépéssel, illetlen, durva csujogtatással ne rontsuk az összhangot. Italos üveg se legyen a kezünkben a körben.
- Füst
Dohányzás közben minél messzebb légy a táncosoktól, zenészekről. Ne zavarodj a messze tovaerjedő füsttel.
- Ruha, cipő
A hosszú szoknya hangulatot ad a táncbázisnak, izléses, szép, esetleg népi ruhának mindenki örül. A csupaszs vállat sokszor kellemetlen, nehéz tartani, fogni. Izzadó fiúknak a rég bevált, nedvszívó vastag pamut, gyapjú ruha sokkal jobb megoldás mint a vékony póló. Óvatosan lépünk, ha mezítlábas táncos van mellettünk. Mezítláb táncolni jó, és környezetbarát.

Sámsondi Gergely
Kisecset, 2022

A MOLDAVI CSÁNGÓ TÁNCOK KÉZFOGÁSAIRÓL

- Kezes tánc, kézfogas
A vállmagasságban lévő kezeken (és lejjebb lévő könyökökön) át halad végeredményben vízszintesen a kört tartó erő. Ebben a táncban nincs komoly (széthúzó) erő, így ez a kézfogas tökéletes. Az erőt egy kéz veszi fel.
- Szerba, vállfogás
Vállmagasságban, egyenesre nyújtott kezeken kapcsolódnak a táncosok. Ebben a táncban a vízszintes erő, ha jól táncolják, inkább nyomás, mintsem széthúzás, amit az egymás melletti két kéz kettős erővel vesz fel, a vállknál, nyaknál támaszkodva ideálisan. (Mai magyarországi táncbázisokban gyakori, hogy nagy körökben, főleg ha egyre kevesebben akarják az egyre több bent táncoló párt körül táncolni, és még futni is kezdenek, egyre nagyobb húzóerő lép fel, ami egymás felkarját, alkarját, ruháját, bőrét tépő táncosokat eredményez.) A táncosok körének teljesen együtt mozgó felső vállrészével szemben az alsóbb testrész szabadon mozog, figurázik.
- Öves fogás hagyományos módon, övfogással (széles csángó övvel)
A bő két méter hosszú, kb. tizenöt centiméter széles vastag háziszóttos öv (800gr/m²) többszöri szoros körültekeréssel kerül a derékra. Ezt négy ujjat mögé bedugva, jól megfogva a szomszéd táncos épp a test tömegének közepénél szilárdan tartható. A táncosok között a két kéz dupla erősségű tartást eredményez, a váll-derék irány miatt X alakú, merev rácsostartó-szerű erőviszony alakul ki, mely a felsőtesteket váltól derékig összerögzíti, csak a láb mozog szabadon, a kör közösségi mozgásától függetlenül.
- Öves fogás öv nélkül, hátsó keresztfogással
Mindenki a második szomszéd kezét fogja a közvetlen szomszéd háta mögött, annak dereka-ülepe magasságában. Egyben mindenki kifelé nekidől a mögöttes levő kezeknek. A kézfogas szimmetrikus, két módja van, de mindenképp azonos erővel veszik fel az erőt. Az egyik esetben a négy behajlított ujj fogja a másik négyet, ez jó húzókapcsolat. A másik módnál egymás csuklóját fogják marékra; ekkor bár a két kéz párhuzamosan dolgozik, kettős erő hat, ami jó. Az alkaron ez csúszo fogás, de a kézfejnél a kiszélesedés miatt már fix. A két tartásmód összességében hasonló erősségű. A gyorsan forgó kiskörös táncoknál ezek a kézfogasok tökéletesen felveszik a nagyobb, a táncosokra kifelé ható, a kezekre jutó húzóerőt. A nyújtott kezek is jók ekkor. Négyen csak ügyes táncosoknak ajánlott a tánc ennél a tartásnál (övel tágasabb), hat fő az ideális. Páros számú táncosnál kéztartás szempontjából két független, összefonódott kör alakul ki. Páratlan táncosnál két kör után ér vissza az erő, a kézfogas az indítóhoz. Ha csak a második táncosokat nézzük, a kezek egyszerűen kötik össze őket, a közbefonódó táncosok révén mégis kétszeres erő halad a kezek között.